

Az Országos Meteorológiai Szolgálat klímamodellezői tevékenysége

Szépszó Gabriella (szepszo.g@met.hu),
Krüzselyi Ilona, Szabó Péter, Zsebeházi Gabriella

Klímamodellező Csoport
Éghajlati Osztály

40. Meteorológiai Tudományos Napok
2014. november 20.

TARTALOM

1. Bevezetés, motiváció
2. Kutatási témák
3. Felhasználás
4. Tervek, kihívások

TARTALOM

- 1. Bevezetés, motiváció**
- 2. Kutatási témák**
- 3. Felhasználás**
- 4. Tervek, kihívások**

Bevezetés

- A klímadinamikai kutatások 10 éve indultak meg az OMSZ-ban (s hazánkban)
- Motiváció: számszerű és részletes információ az éghajlatváltozás hazai hatásairól
- A fejlődés „szokásos” stációi:
  1. Klímamodellek adaptálása
  2. Éghajlati szimulációk futtatása
  3. Módszertan fejlesztése
  4. Bekapcsolódás a nemzetközi „vérkeringésbe”
  5. A modelladatok használata hazai hatásvizsgálatokban
  6. A modelladatok használata nemzetközi vizsgálatokban

Bevezetés

- A klímadinamikai kutatások 10 éve indultak meg az OMSZ-ban (s hazánkban)
- Motiváció: számszerű és részletes információ az éghajlatváltozás hazai hatásairól
- A fejlődés „szokásos” stációi:
  1. Klímamodellek adaptálása
  2. Éghajlati szimulációk futtatása
  3. Módszertan fejlesztése
  4. Bekapcsolódás a nemzetközi „vérkeringésbe”
  5. A modelladatok használata hazai hatásvizsgálatokban
  6. A modelladatok használata nemzetközi vizsgálatokban

A hazai klímamodellezés története

együttműködésekben és MetNapokban

- 2004–2007: klímadinamikai K+F projekt – 4 regionális klímamodell adaptálása
- 2005: Az éghajlat regionális módosulásának objektív becslését megalapozó klímadinamikai kutatások
- 2006–2009: CLAVIER és CECILIA EU FP6 projektek – modelfuttatások és hatások vizsgálata
- 2010–2012: ECCONET EU FP7 projekt – hatásvizsgálat a belvízi hajózásra
- 2010: Változó éghajlat és következményei a Kárpát-medencében
- 2011–: EURO-CORDEX: modellszimulációk új forgatókönyvekkel
- 2012–2014: ORIENTGATE SEE projekt – sérülékenységvizsgálatok

A hazai klímamodellezés története

együttműködésekben és MetNapokban

31. Meteorológiai Tudományos Napok

Götz Gusztáv:

Az éghajlat dinamikájának néhány nyitott kérdéséről

Horányi András:

Regionális klímadinamikai kutatások: nemzetközi és hazai kitekintés

Geresdi István:

Klímamodellek fizikai parametrizációs csomagjai, visszacsatolások

Szentimrey Tamás:

A légkördinamikai modellek klimatológiai adatigénye

Bartholy Judit:

A PRECIS regionális klímamodell és **adaptálása** az ELTE Meteorológiai Tanszékén

Tóth Helga:

Az ALADIN modell klímaváltozata

Szépszó Gabriella:

A REMO modell és **adaptálása** az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

A hazai klímamodellezés története

együttműködésekben és MetNapokban

36. Meteorológiai Tudományos Napok

Szépszó Gabriella és Zsebeházi Gabriella:

Az **ENSEMBLES projekt regionális modelleredményeinek alkalmazhatósága**
Magyarország éghajlatának jellemzésére

Pieczka Ildikó, Pongrácz Rita, Bartholy Judit, Kis Anna és Miklós Erika:

A **szélsőségek várható alakulása** a Kárpát-medence térségében az ENSEMBLES projekt |
eredményei alapján

Szabó Péter, Horányi András, Krüzselyi Ilona, Szépszó Gabriella:

Az Országos Meteorológiai Szolgálat regionális klímamodellezési tevékenysége: ALADIN-
Climate és REMO

Pongrácz Rita, Bartholy Judit, Pieczka Ildikó és Torma Csaba:

Az ELTE regionális klímamodelljei: PRECIS és RegCM

Horányi András, Bartholy Judit, Krüzselyi Ilona, Pieczka Ildikó, Pongrácz Rita, Szabó Péter, Szépszó Gabriella, Torma Csaba:

A hazai regionális klímamodellek eredményeinek együttes kiértékelése

TARTALOM

1. Bevezetés, motiváció
2. Kutatási témák
3. Felhasználás
4. Tervek, kihívások

Bizonytalanságok
vizsgálata

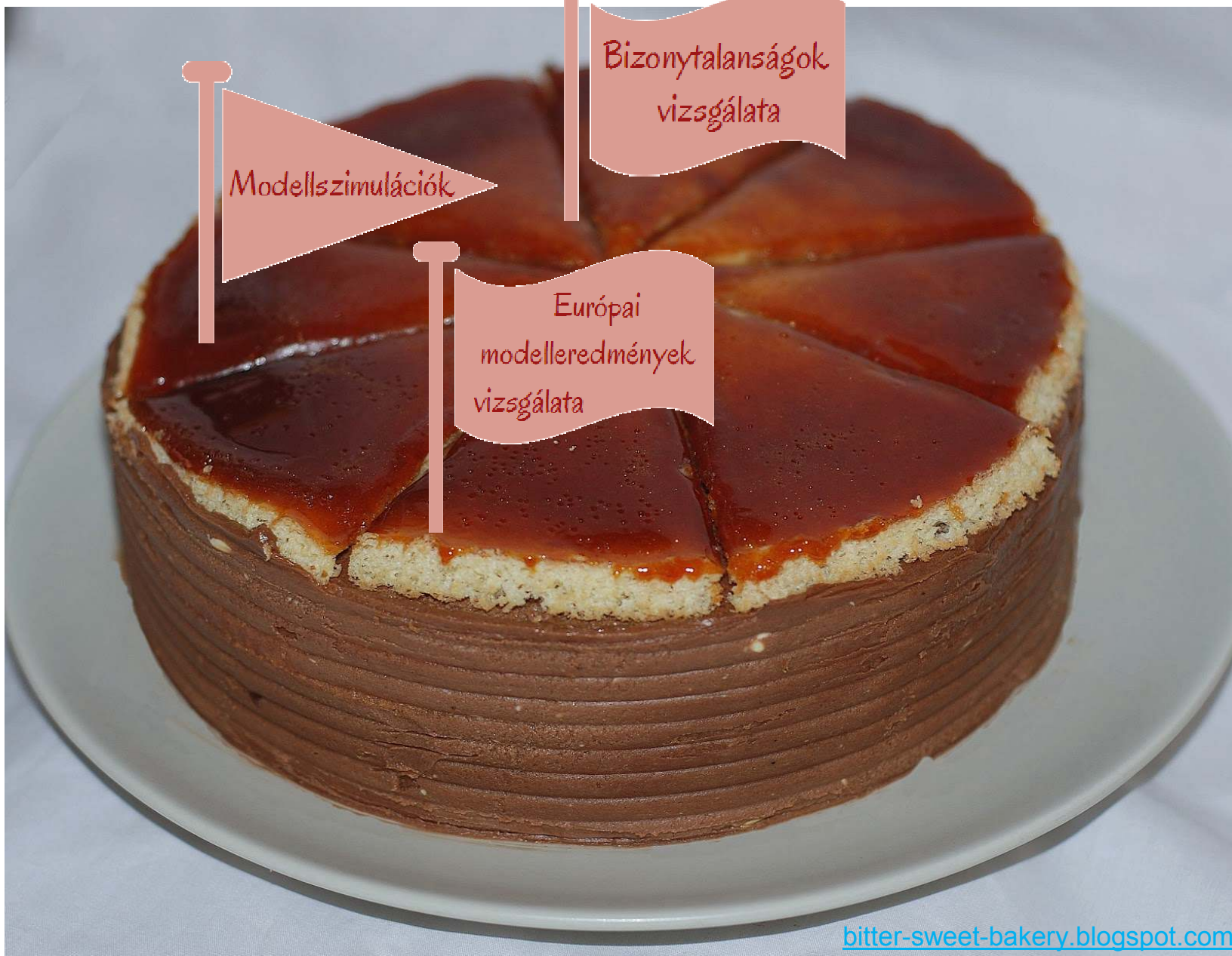

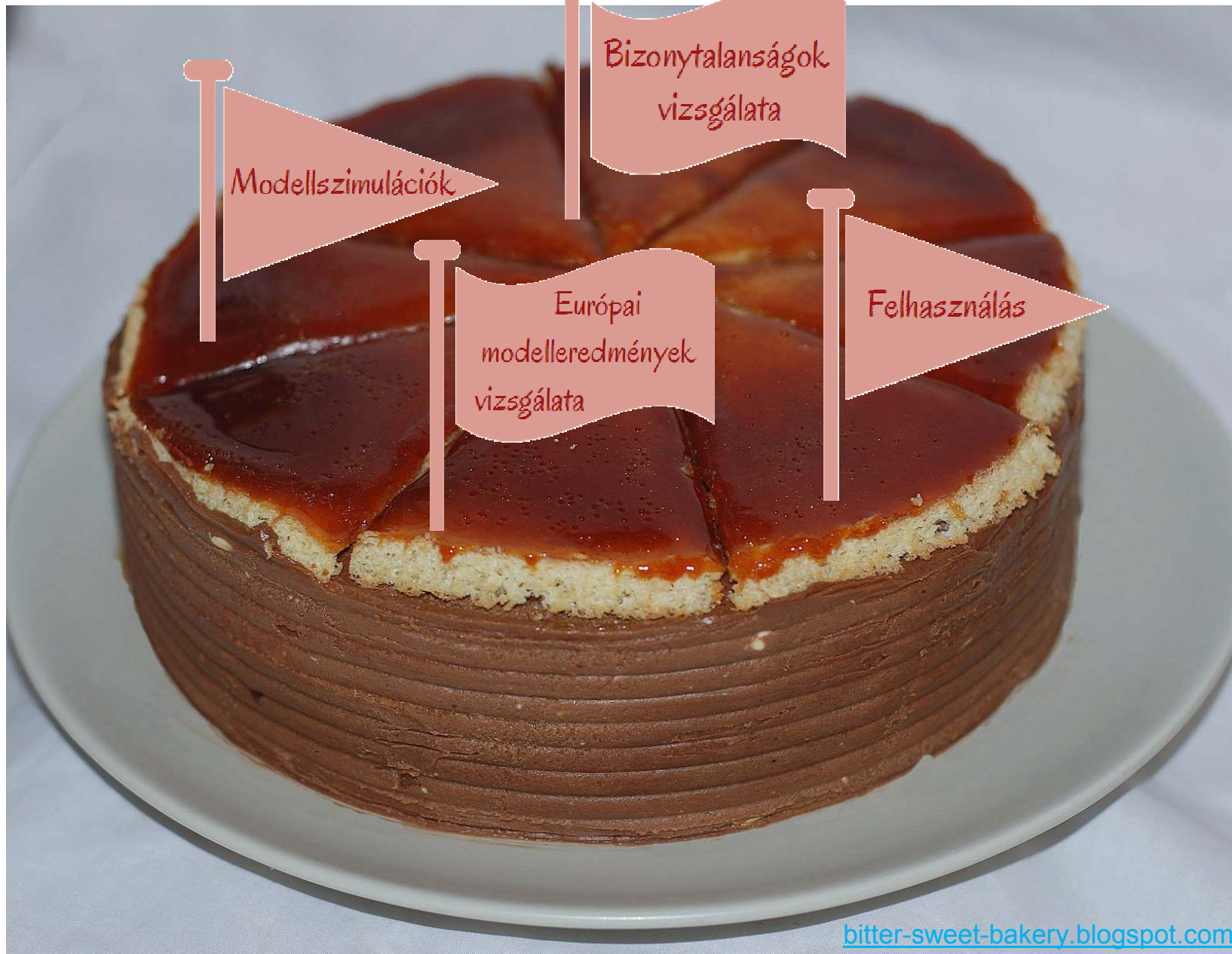

Modellszimulációk

Bizonytalanságok
vizsgálata

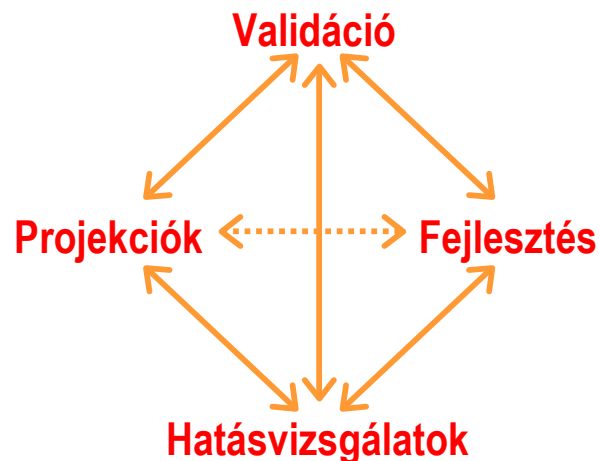

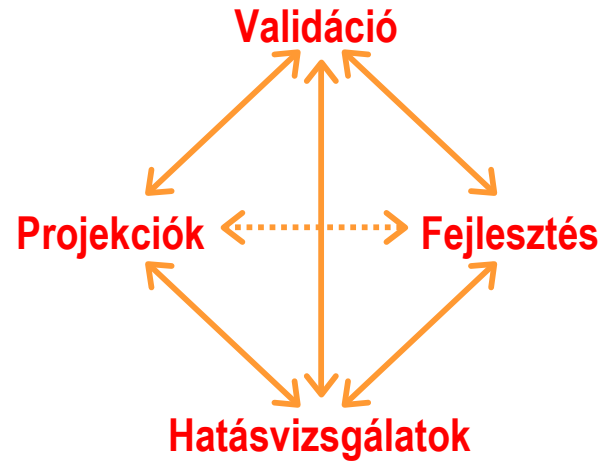
Éghajlati modellezés

- Éghajlati rendszer – modellek segítségével tanulmányozható
- Globális modellek: 100-200 km-es vízszintes rácssűrűség
- Globális információk finomítása: regionális éghajlati modellekkel
- Kisebb terület, finomabb (10-25 km-es) felbontás, folyamatok pontosabb leírása

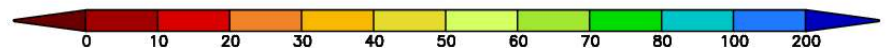
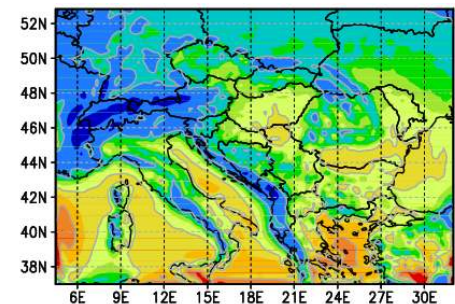
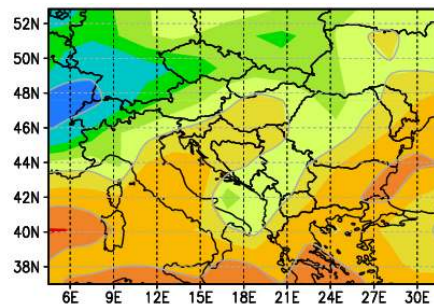

Éghajlati modellezés

- Éghajlati rendszer – modellek segítségével tanulmányozható
- Globális modellek: 100-200 km-es vízszintes rácssűrűség
- Globális információk finomítása: regionális éghajlati modellekkel
- Kisebb terület, finomabb (10-25 km-es) felbontás, folyamatok pontosabb leírása

Átlagos évi csapadék [mm/hó], 1961–1990
Globális   Regionális

Előrejelezhetőség és bizonytalanság

Előrejelezhetőség és bizonytalanság

- A felhasználók szeretnek úgy tekinteni az előrejelzésekre, mint amik 100 %-osan jók (vagy rosszak)

Előrejelezhetőség és bizonytalanság

- A felhasználók szeretnek úgy tekinteni az előrejelzésekre, mint amik 100 %-osan jók (vagy rosszak)
- A meteorológiai előrejelzések bizonytalanságot hordoznak, melynek forrásai éghajlati skálán:

Előrejelezhetőség és bizonytalanság

- A felhasználók szeretnek úgy tekinteni az előrejelzésekre, mint amik 100 %-osan jók (vagy rosszak)
- A meteorológiai előrejelzések bizonytalanságot hordoznak, melynek forrásai éghajlati skálán:

1. **Modellek közelítő jellege**: eltérő közelítő módszerek → különbségek az eredményekben

Előrejelezhetőség és bizonytalanság

- A felhasználók szeretnek úgy tekinteni az előrejelzésekre, mint amik 100 %-osan jók (vagy rosszak)
- A meteorológiai előrejelzések bizonytalanságot hordoznak, melynek forrásai éghajlati skálán:
  1. **Modellek közelítő jellege**: eltérő közelítő módszerek → különbségek az eredményekben
  2. **Természetes változékonyság**: ingadozás, az éghajlati rendszer belső tulajdonsága

Előrejelezhetőség és bizonytalanság

- A felhasználók szeretnek úgy tekinteni az előrejelzésekre, mint amik 100 %-osan jók (vagy rosszak)
- A meteorológiai előrejelzések bizonytalanságot hordoznak, melynek forrásai éghajlati skálán:
  1. **Modellek közelítő jellege**: eltérő közelítő módszerek → különbségek az eredményekben
  2. **Természetes változékonyság**: ingadozás, az éghajlati rendszer belső tulajdonsága
  3. **Emberi tevékenység**: a jövőbeli társadalmi-gazdasági fejlődés kiszámíthatatlansága

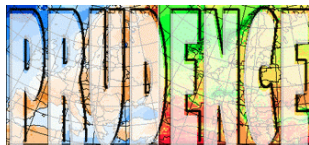
- A firm
- A firm

- 1.
- 2.
- 3.

Bizonytalanságok számszerűsítése

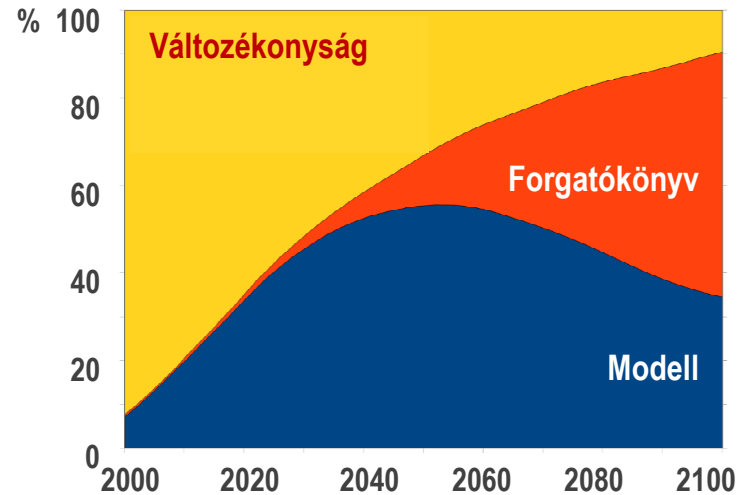
- Ensemble technika
- Éghajlati skálán: több forgatókönyv, több globális és regionális modell
- Nagy számításigény – nemzetközi együttműködések
  - Globális: CMIP3 → CMIP5
  - Regionális:

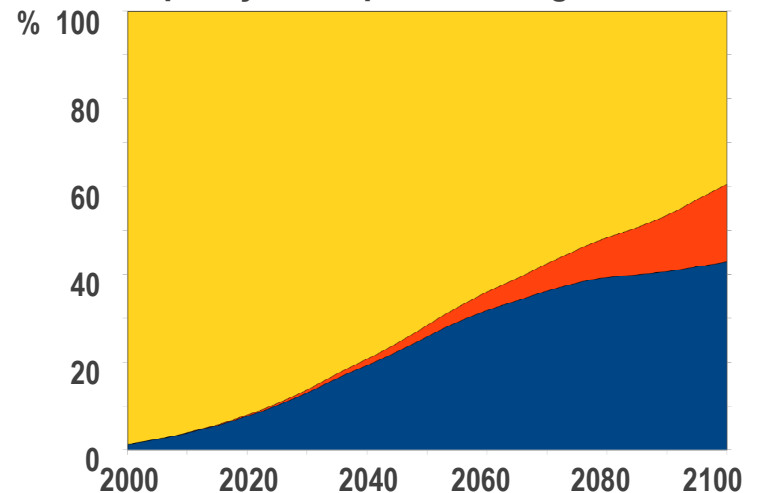
Hazai vizsgálatok

- Az egyes bizonytalanságok súlya eltérő (Hawkins & Sutton, 2009)
- Vizsgálat: 15/14 globális éghajlati modell x 3 forgatókönyv = 45/42 szimuláció
- A társadalmi-gazdasági fejlődés lehetséges irányai csak az évszázad végére válnak fontossá
- A csapadékprojekciókban főként a fizikai folyamatok leírásának nehézsége okozza a bizonytalanságot

Európai nyári átlaghőmérséklet szimulációk

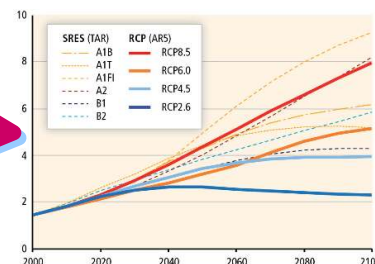
Európai nyári csapadékösszeg szimulációk

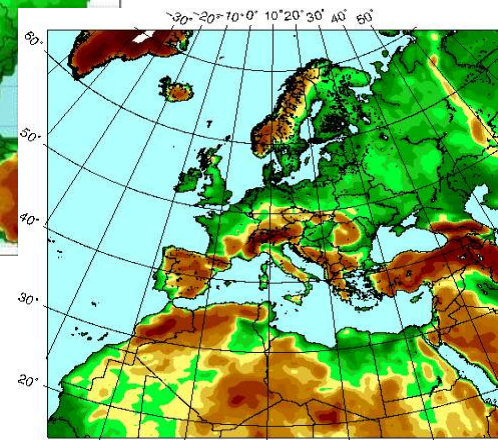
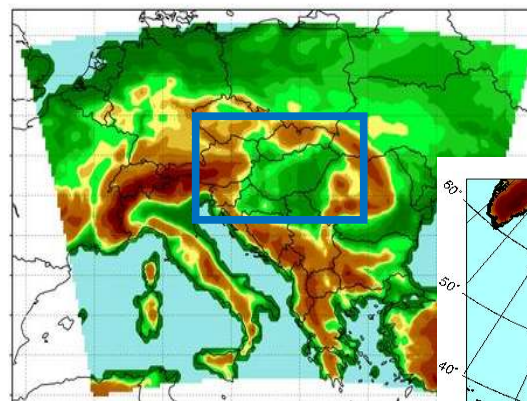
Modellszimulációk az OMSZ-ban

- Szimulációk két adaptált modellel:

Modell	Felbontás	Időszakok	Forgatókönyv
ALADIN	10 km	1961–2100	A1B
ALADIN	10, 50 km	1951–2100	RCP8.5
REMO	25 km	1951–2100	A1B

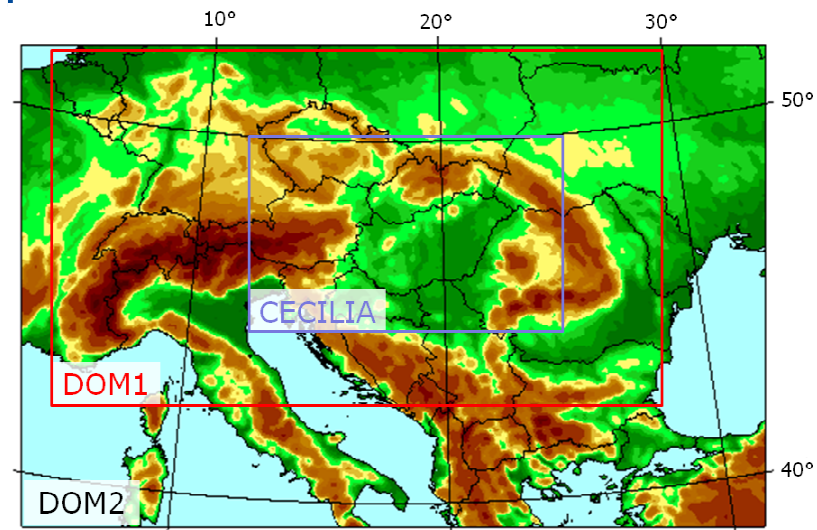

- Érzékenységvizsgálat
- Jövőbeli változás vizsgálata, kiemelt időszakok: 2021–2050, 2071–2100
- Referencia: 1961–1990, (1971–2000)

Érzékenységvizsgálat

- Motiváció:
  - Az ALADIN korábbi integrálási területe kicsi, határai átszelik a Kárpátok és az Alpok hegyeit;
  - Korlátozottan alkalmas pl. hidrológiai vizsgálatokra
- További szempont: számítási kapacitás
- Két nagyobb célterület
- Érzékenységvizsgálat: tesztfuttatás 10 km-es felbontással két területen az 1971–1980 időszakra
- Összevetés mérésekkel

Érzékenységvizsgálat

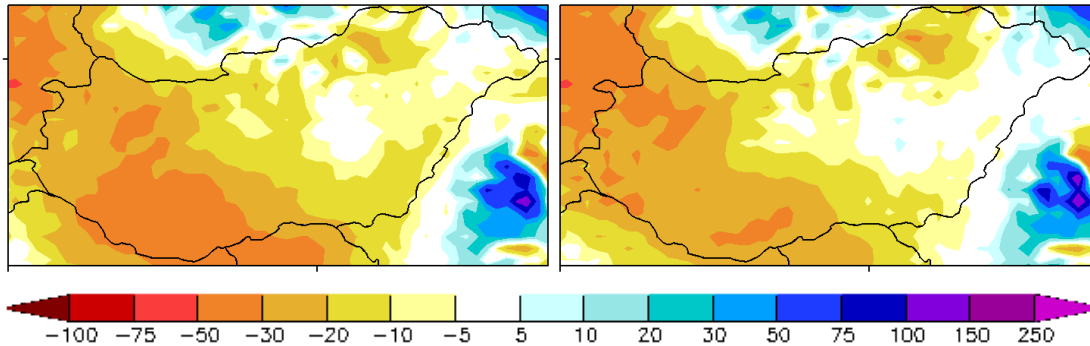

Érzékenységvizsgálat

Téli csapadék eltérése megfigyelésektől [%]

Kisebb terület

Nagyobb terület

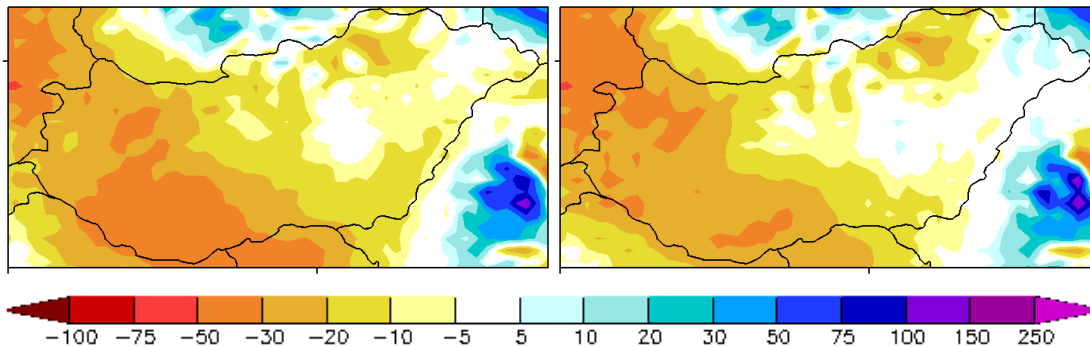
Az átlagos csapadékösszeg esetében kisebb hibák a nagyobb integrálási területre

Érzékenységvizsgálat

Téli csapadék eltérése megfigyelésektől [%]

Kisebb terület

Nagyobb terület

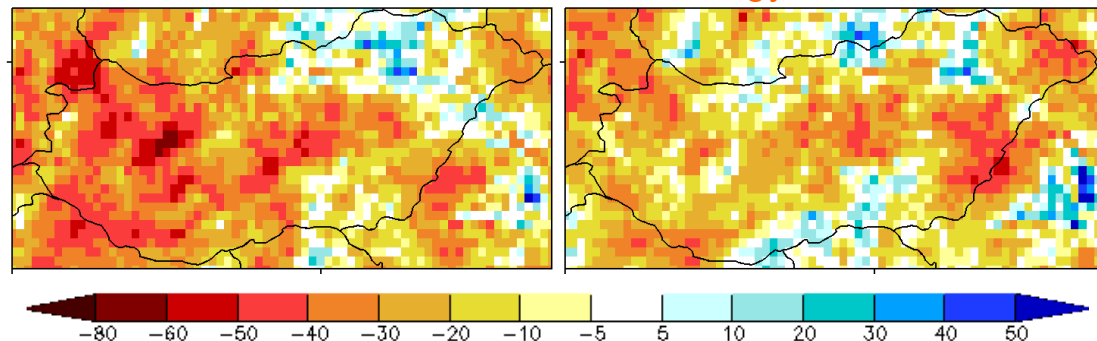
Az átlagos csapadékösszeg esetében kisebb hibák a nagyobb integrálási területre

10 és 20 mm közötti csapadékú napok számának őszi eltérése megfigyelésektől [%]

Kisebb terület

Nagyobb terület

Nagy (kis) csapadékokhoz kapcsolódó indexek esetében kisebb hibák a nagyobb (kisebb) területre

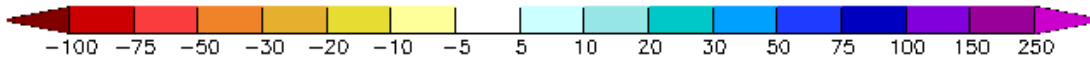
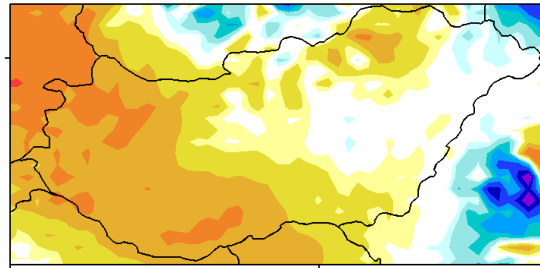
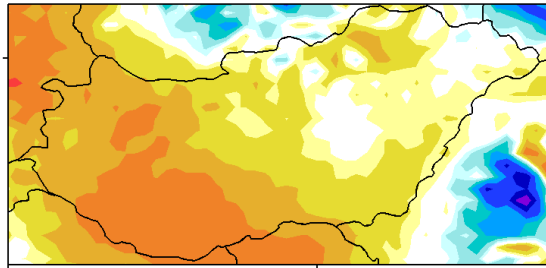

Érzékenységvizsgálat

Téli csapadék eltérése megfigyelésektől [%]

Kisebb terület

Nagyobb terület

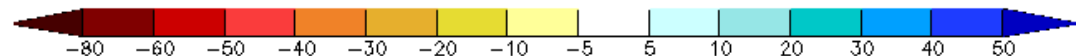
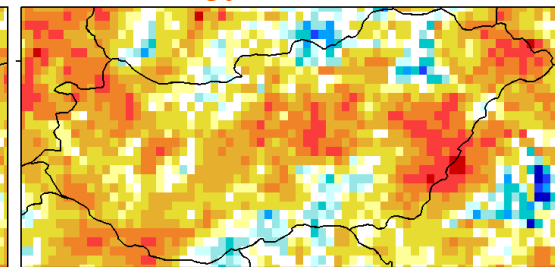
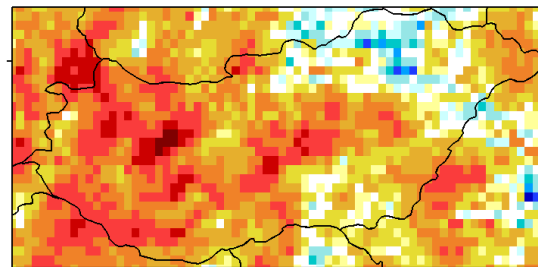
Az átlagos csapadékösszeg esetében kisebb hibák a nagyobb integrálási területre

10 és 20 mm közötti csapadékú napok számának őszi eltérése megfigyelésektől [%]

Kisebb terület

Nagyobb terület

Nagy (kis) csapadékokhoz kapcsolódó indexek esetében kisebb hibák a nagyobb (kisebb) területre

A nagyobb integrálási tartományt választjuk a további szimulációkhoz.

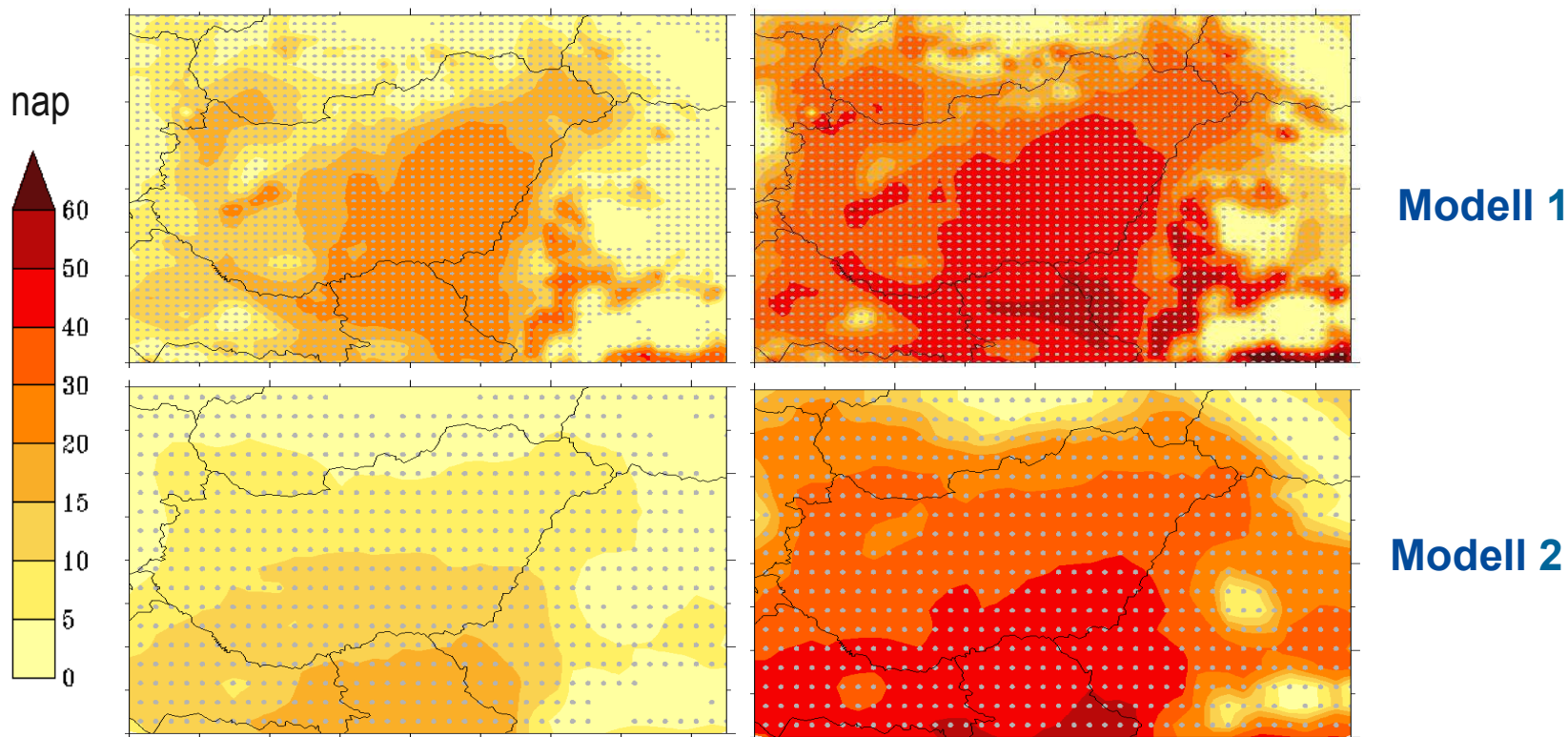
Éghajlati projekciók

Meleg éjszakák éves számának változása

Referencia: 1961–1990

2021–2050: 9–16 nap

2071–2100: 35–37 nap

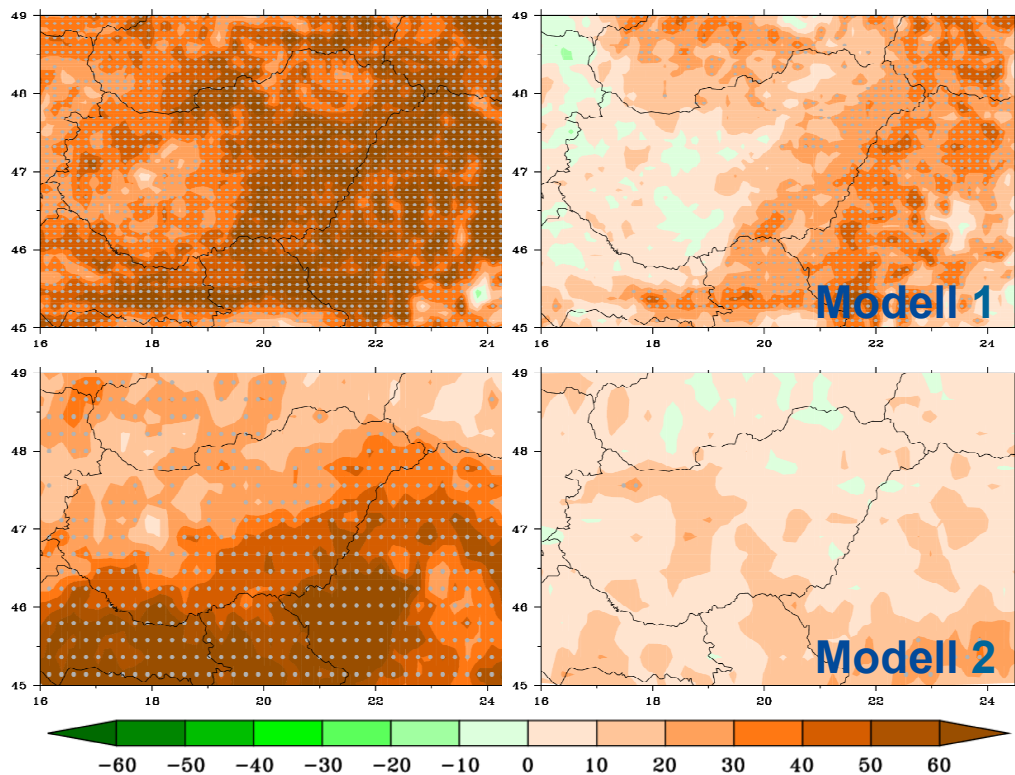

Meleg éjszaka: napi minimumhőmérséklet nem süllyed 20 fok alá

Csapadék szélsőségek változása [%]

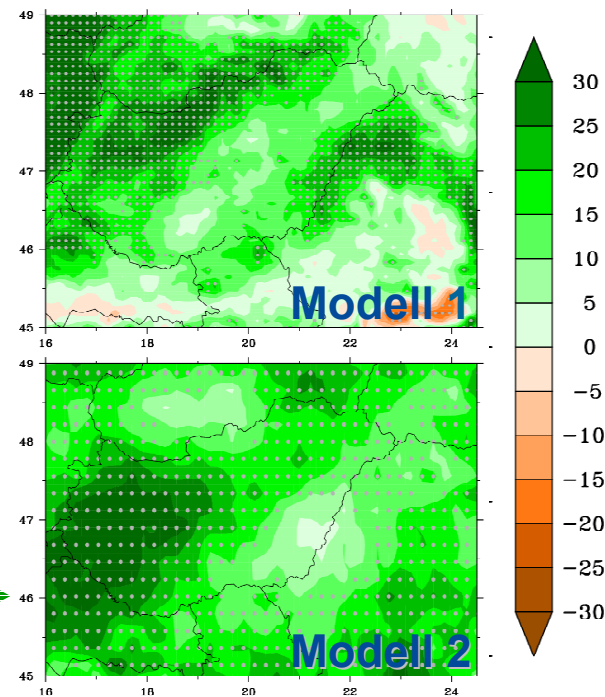
Időszak: 2071–2100

Száraz időszakok maximális hossza
Nyár   Ősz

← Hosszabb száraz időszakok

Őszi csapadékintenzitás

Növekvő intenzitás →

Száraz időszak: napi csapadék < 1 mm
Csapadékintenzitás: csapadékösszeg / csapadékos napok száma

További regionális modelleredmények

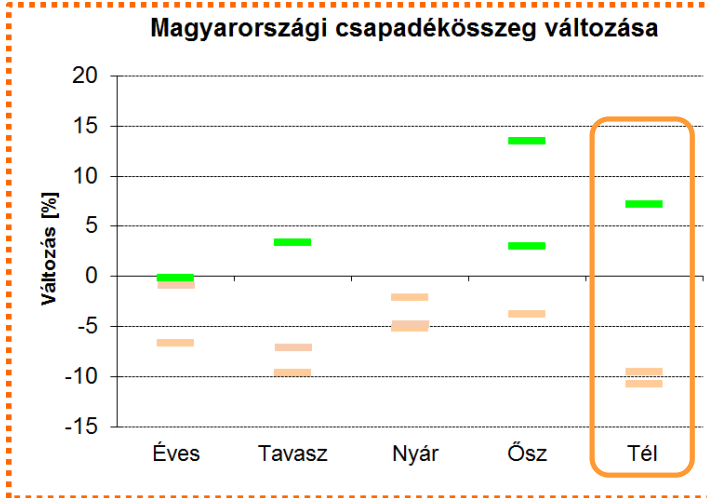
- Együttműködés az ELTE Meteorológiai Tanszékével: négy regionális klímamodell eredményeinek együttes vizsgálata (10-25 km-es felbontás; több forgatókönyv)
- Az ENSEMBLES projekt eredményei:
  - Globális és regionális klímamodellek futtatása számos intézményben
  - Az OMSZ-ban 13/17 regionális modellszimuláció eredményét vizsgáljuk
  - 25 (50) km-es felbontás
  - A1B forgatókönyv

Téli csapadékváltozás [%], 2021–2050

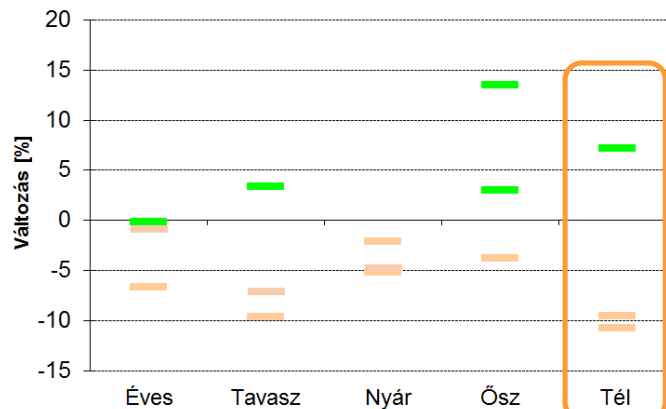
Téli csapadékváltozás [%], 2021–2050

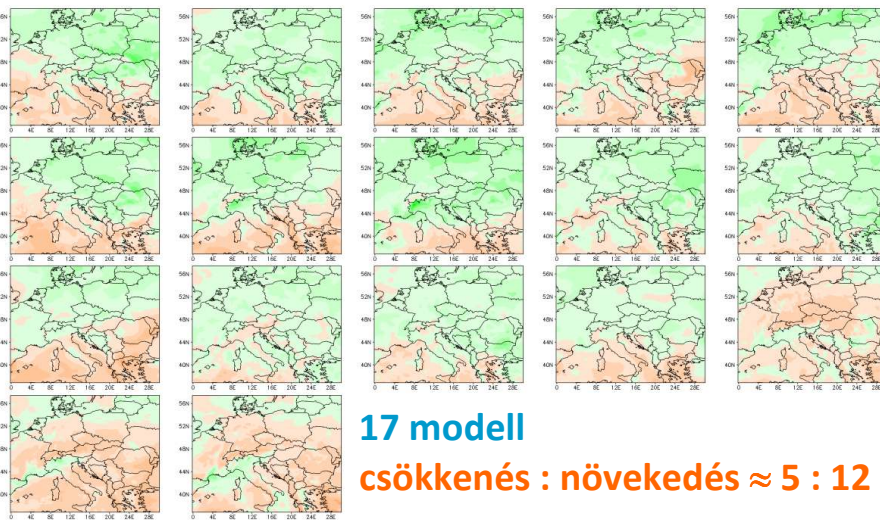
Bartholy et al., 2011
Szépszó, 2014

Téli csapadékváltozás [%], 2021–2050

Magyarországi csapadékösszeg változása

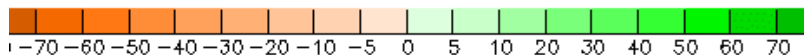

Bartholy et al., 2011
Szépszó, 2014

17 modell

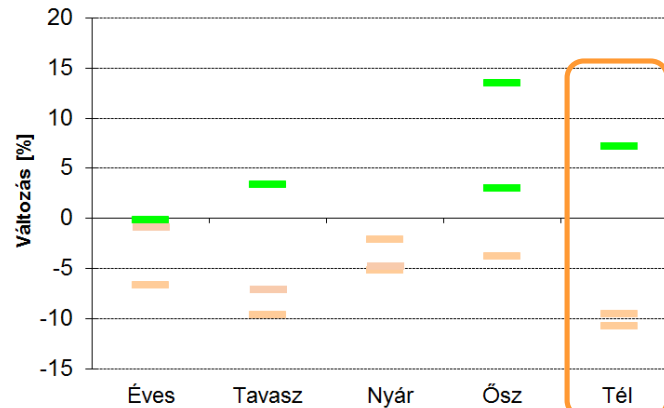
csökkenés : növekedés $\approx 5 : 12$

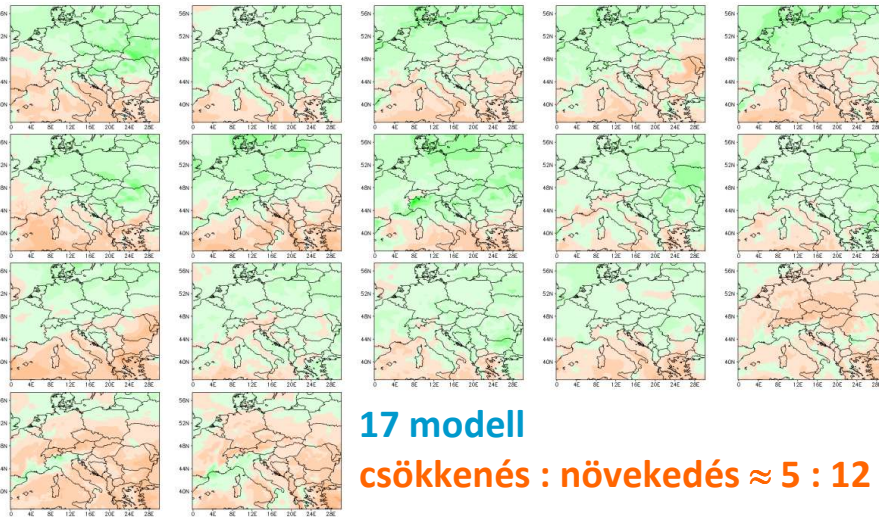
Átlagos Napok

Téli csapadékváltozás [%], 2021–2050

Magyarországi csapadékösszeg változása

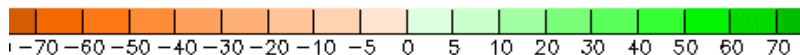

Bartholy et al., 2011
Szépszó, 2014

17 modell

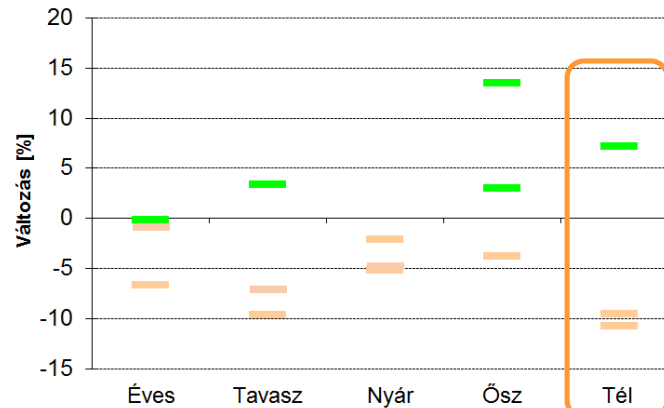
csökkenés : növekedés $\approx 5 : 12$

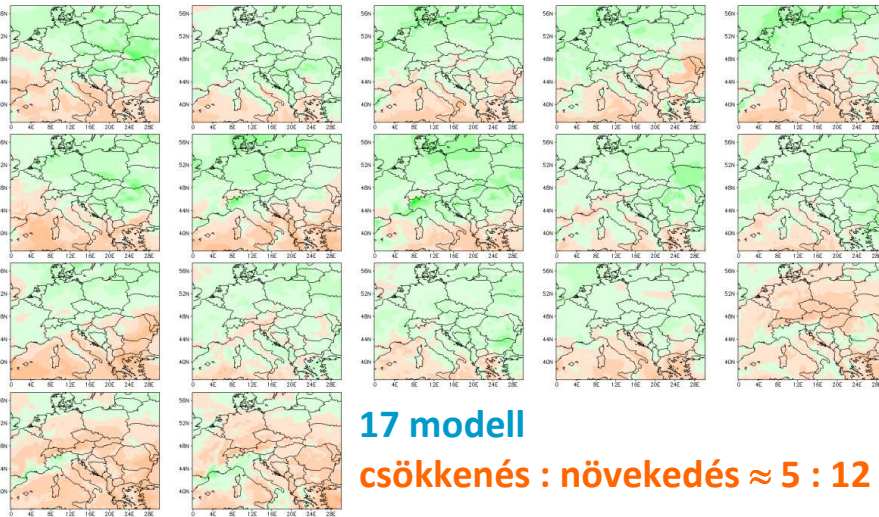
Átlagos Napok

Téli csapadékváltozás [%], 2021–2050

Magyarországi csapadékösszeg változása

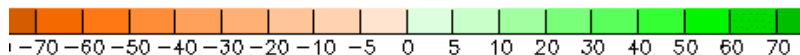

Bartholy et al., 2011
Szépszó, 2014

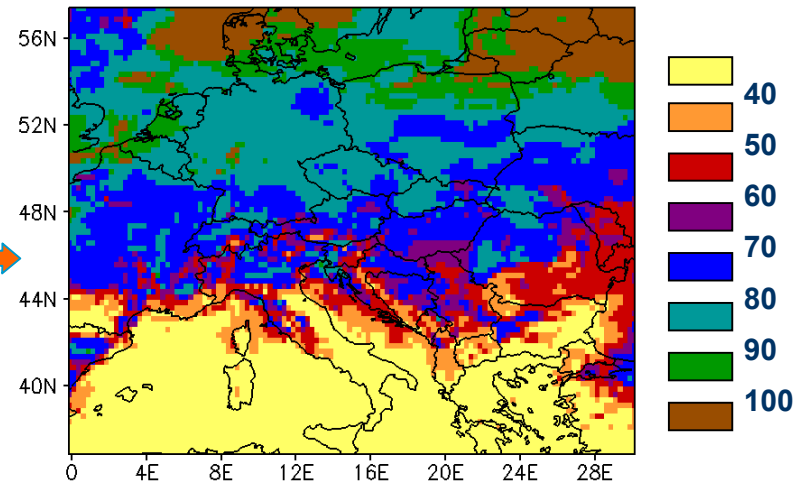

17 modell

csökkenés : növekedés $\approx 5 : 12$

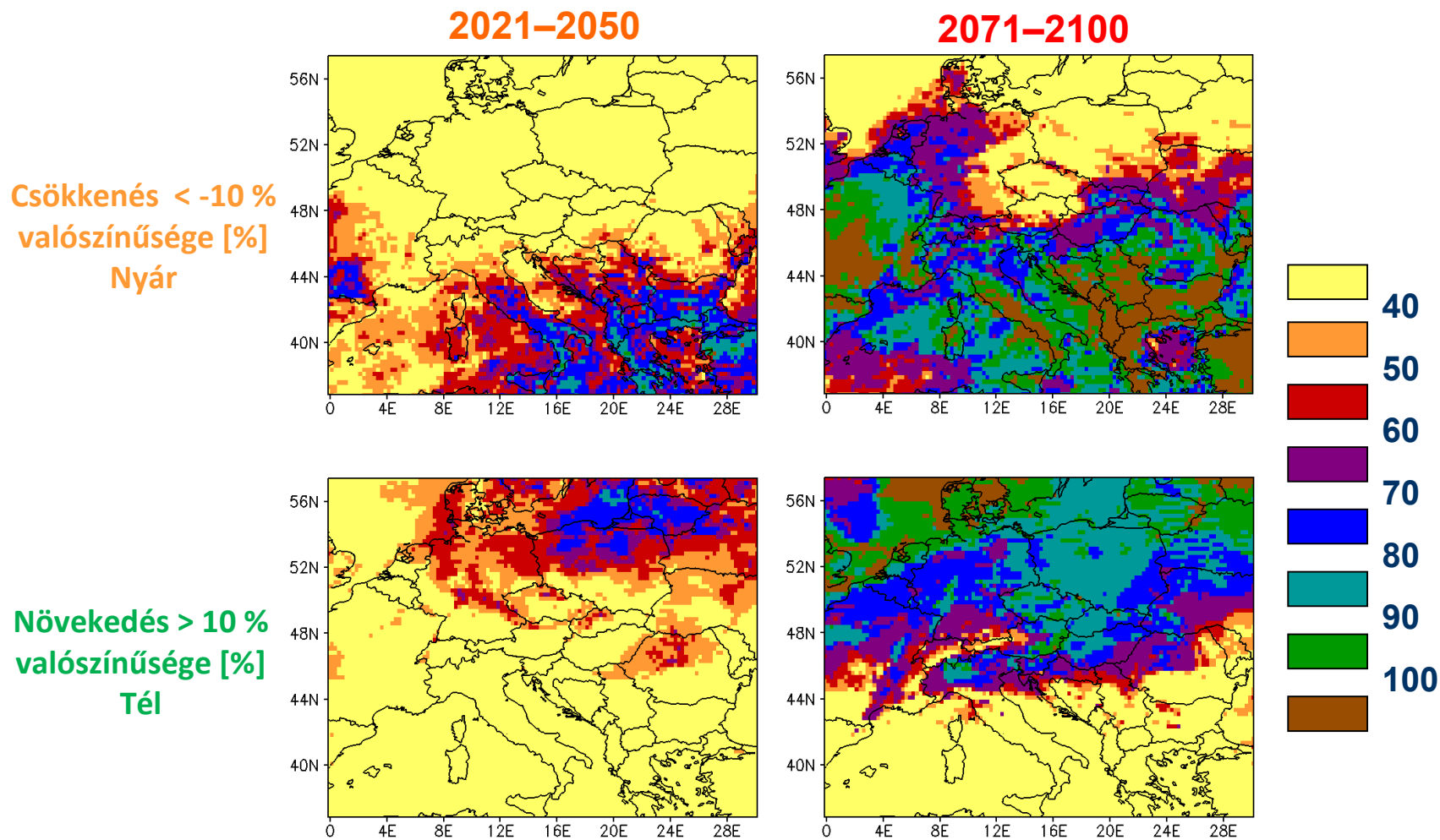
Növekedés valószínűsége [%], 17 modell

növekedés $\approx 60-80\%$

Nagy csapadékváltozás valószínűsége [%]

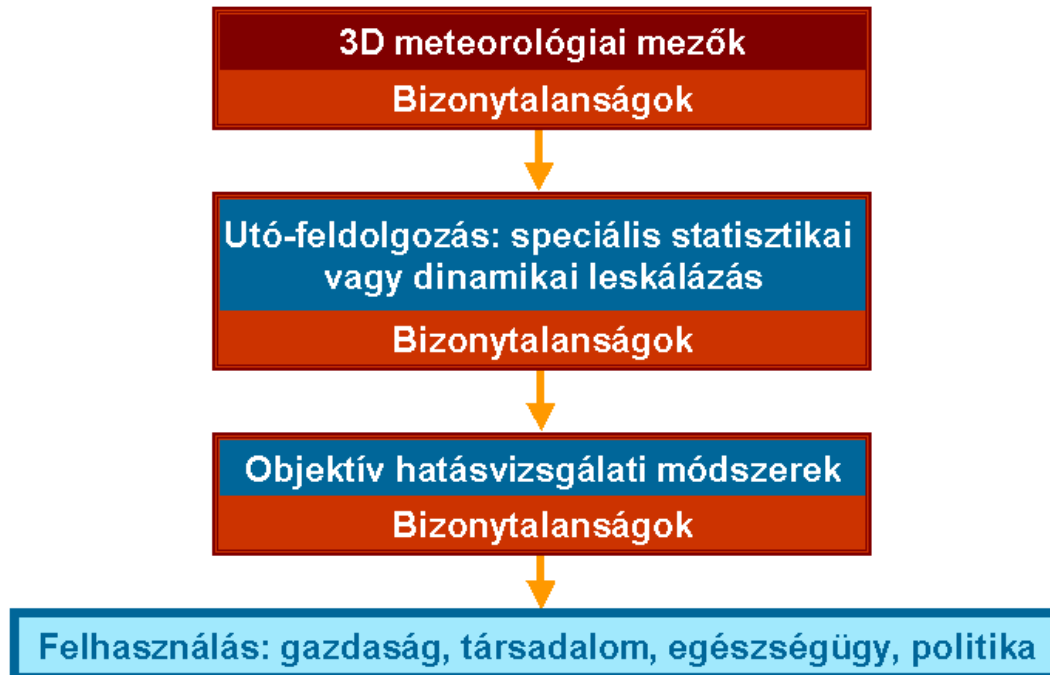

TARTALOM

- 1. Bevezetés, motiváció**
- 2. Kutatási témák**
- 3. Felhasználás**
- 4. Tervek, kihívások**

Felhasználás

- **Objektív** döntéshozatal: számszerű **hatásvizsgálatok** az éghajlatváltozás egyéb hatásaira (egészségre, környezetre, stb.)
- Kiindulás: **modelleredmények + bizonytalanságok**

Belső felhasználás

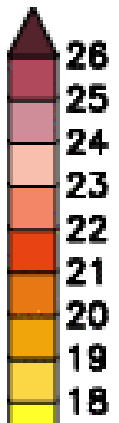
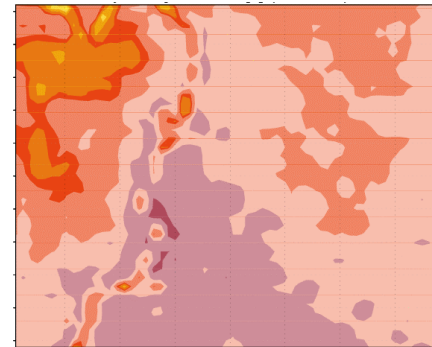
- Városi folyamatok dinamikus modellezése
- Légköri kényszer egy légköri modellből a felszíni folyamatokat leíró modell (SURFEX/TEB) számára
- Felszíni momentum-, hő- és nedvességáramok kiszámítása
- Tesztkísérletek Budapestre és Szegedre 1 km-es felbontással

Nyári átlaghőmérséklet [$^{\circ}\text{C}$]
Időszak: 2001–2010

ALADIN-Climate, 10 km

TEB, 1 km

Belső felhasználás

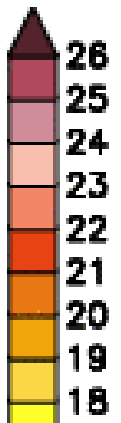
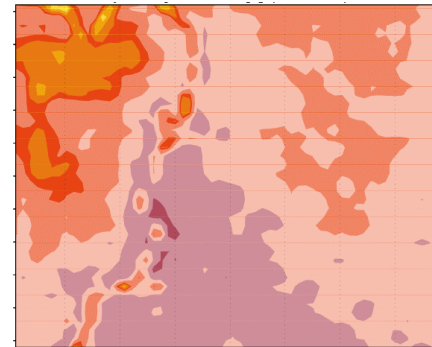
- Városi folyamatok dinamikus modellezése
- Léggöri kényszer egy léggöri modellből a felszíni folyamatokat leíró modell (SURFEX/TEB) számára
- Felszíni momentum-, hő- és nedvességáramok kiszámítása
- Tesztkísérletek Budapestre és Szegedre 1 km-es felbontással

Nyári átlaghőmérséklet [$^{\circ}\text{C}$]
Időszak: 2001–2010

ALADIN-Climate, 10 km

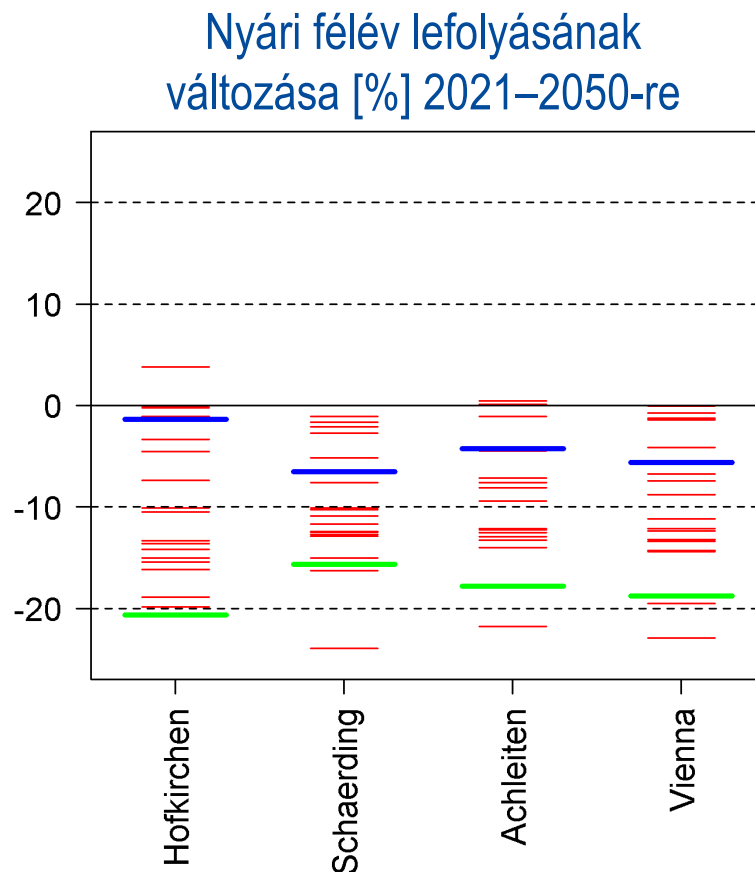
TEB, 1 km

További információk Zsebeházi Gabriella pénteki előadásában (9:30)

Külső felhasználók

- A klímaváltozás hatása a folyami közlekedésre a Duna és a Rajna folyókon; ECCONET projekt
- Városi sérülékenység-vizsgálatok Veszprém térségére; ORIENTGATE projekt
- Paksi Atomerőmű bővítésével kapcsolatos éghajlati vizsgálatok

TARTALOM

1. Bevezetés, motiváció
2. Kutatási témák
3. Felhasználás
4. Tervek, kihívások

Tervek, kihívások

- Finomfelbontású szimulációk mindkét regionális klímamodellel új kibocsátási forgatókönyvekkel
- Egységes kiindulásai alap a hatásvizsgálatokhoz – Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer (csak első lépés)
- Bizonytalanságok számszerűsítése – felhasználók képzése (délutáni előadás)
- Modellfejlesztés – kapacitásfejlesztés
- Finanszírozás: nemzetközi forrásból

Kutatások „kerete”

- WMO Global Framework on Climate Services: tudás- és technológiatranszfer fejlett és fejlődő országok között (szezonális előrejelzések)
- Rövidtávú előrejelzések fejlesztése konzorciális formában – LACE: ALADIN modelcsaládon alapuló klímamodellezés összehangolása
- Copernicus Climate Change Services (ECMWF vezetésével)
- Norvég Alap: „A sugárzási kényszer változásán alapuló új éghajlati scénáriók a Kárpát-medence térségére” – ~1 éves projekt (fejlesztés?)
- Kíváncos lenne az OMSZ bevonása fontos hazai pályázati keretokről szóló egyeztetésekbe (KEHOP)

Köszönöm szépen a figyelmet!

Honlap: www.met.hu/RCM

